

KAI KURIOS ADMINISTRACINIŲ NUOBAUDŲ VYKDYMO PROBLEMOS

Dainius Raižys

Lietuvos teisės universiteto Teisės fakulteto Administracinės teisės ir proceso katedra
Ateities g. 20, LT-08303 Vilnius
Telefonas (3) 732 32 95
Elektroninis paštas kaunoadmteism@takas.lt

Dr. Vigintas Višinskis

Lietuvos teisės universiteto Teisės fakulteto Civilinio proceso katedra
Ateities g. 20, LT-08303 Vilnius
Telefonas 266 32 17
Elektroninis paštas vvisinskis@vtr.lt

*Pateikta 2004 m. kovo 10 d.
Parengta spausdinti 2004 m. liepos 14 d.*

Pagrindinės sąvokos: administracinė teisė, civilinis procesas, administracinių nuobaudų vykdymas.

S a n t r a u k a

Lietuvoje per metus administracinė atsakomybė patraukiama apie milijonas asmenų. Administracinės nuobaudos skiriamos vos ne kas trečiam šalies gyventojui [1, p. 1]. Tik apylinčių teismų teisėjai 1997 metais išnagrinėjo 32 169 administracinių teisės pažeidimų bylas, 1998 metais – 34 489 bylas, 1999 metais – 38 040 bylą, 2000 metais – 33 241 bylą, 2001 metais – 44 313 bylą, 2002 metais – 45 927 bylas [2]. Tokie administracinės atsakomybės taikymo mastai verčia įdėmiau pažvelgti ir į administracinių nuobaudų skyrimo, ir į vykdymo tvarką reglamentuojančius teisės aktus, jų taikymo praktiką. Šio teisės instituto praktinio realizavimo problemiškumą suponuoja ir tai, kad daugiausia administracinių nuobaudų skiria ne teismai, o įvairios įgaliotos vykdomosios valdžios institucijos (pareigūnai), nors „administracinių organų įgalinimai skirti nuobaudas yra galbūt nenormalumas“ [3, p. 1608]. Aktuali ir šios vykdomosios valdžios institucijų veiklos srities kontrolė, nes, kaip teigė M. Romeris, „visi individualiniai (...) aktai yra teisėtumo atžvilgiu tikrintini, nes jie faktiškai gali būti teisėti arba neteisėti, o reikia, kad jie būtų teisėti“ [4, p. 21].

Šio straipsnio tyrinėjimo objektas – Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso normos, nustatančios nutarimų skirti administracines nuobaudas vykdymą, ir jų taikymo praktika. Taip pat nagrinėjamos nutarimų skirti baudą vykdymo pagal Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksą kai kurios problemos. Atskleidžiami šiame kodekse nustatytų taisyklių taikymo ypatumai, vykdant nutarimus skirti administracinę nuobaudą, ka-

dangi „įprastiniai teismo sprendimų vykdymo būdai, nustatyti Civilinio proceso kodekse, neliečia administravimo institucijų veiklos, nes joje taikomi specifiniai metodai“ [5, p. 437]. Straipsnyje analizuojamas dažniausiai taikomų administracinių nuobaudų vykdymas bei tų administracinių nuobaudų vykdymas, kuris, autorių nuomone, yra problemišiausias.

1. Nutarimų skirti administracines nuobaudas vykdymo pagrindinės nuostatos: reglamentavimo problemos ir sprendimo būdai

Administracinė nuobauda yra viena iš valstybės prievartos priemonių, taikomų asmenims, nenorintiems paklusti teisės normų reikalavimams [6, p. 18]. Ji nusižengimą padariusiam asmeniui yra skiriama pagal tam tikras procesines taisykles, kurias nustato Administracinių teisės pažeidimų kodekso (toliau tekste – ATPK) ketvirtasis skyrius. Analizuojant ATPK normas, reglamentuojančias administracinių teisės pažeidimų bylų teiseną, „galima skirti tokias savarankiškas šios teisenos stadijas: 1) bylos iškėlimas; 2) bylos nagrinėjimas; 3) nutarimo byloje priėmimas; 4) nutarimo apskundimas; 5) nutarimo vykdymas“ [7, p. 85]. Nutarimų skirti administracines nuobaudas vykdymas, kaip savarankiška administracinių teisės pažeidimų bylų teisenos stadija, „pasižymi specifiniu teisiniu ypatumu, kadangi procesiškai užbaigia nurodytos rūšies administracinę procesinę veiklą“ [8, p. 428]. Nutarimo skirti administracinę nuobaudą vykdymo procese nubaustasis asmuo tiesiogiai patiria asmeninio, moralinio ar turtinio pobūdžio netektį ir apribojimus. Tik tuomet, jeigu nutarimas skirti administracinę nuobaudą yra realiai įvykdytas, galima teigti, jog buvo pasiekti įstatymų dėl administracinių teisės pažeidimų uždaviniai, įteisinti ATPK 1 straipsnyje [9]. Todėl nutarimų skirti administracines nuobaudas vykdymas yra labai svarbi administracinių teisės pažeidimų bylų teisenos stadija. Deja, jai nei teorijoje, nei praktikoje neskiriama pakankamai dėmesio. Valstybės institucijų, įgaliotų surašyti administracinių teisės pažeidimų protokolus ir nagrinėti administracinių teisės pažeidimų bylas, jurisdikcinėje veikloje svarbiausia administracinių teisės pažeidimų išaiškinimas ir kaltų asmenų patraukimas administracinėn atsakomybėn, klaidingai suvokiant, jog administracinės atsakomybės tikslai yra pasiekti tik tada, kai pažeidėjui paskiriama administracinė nuobauda.

Kai kurių autorių nuomone, nutarimo skirti administracinę nuobaudą vykdymo procese dalyvaujančios institucijos (pareigūnai) atlieka dvejopo pobūdžio veiklą. Visų pirma tai veikla, susijusi su nutarimo nukreipimu vykdyti – tai atlieka jurisdikciniai organai, t. y. tie, kurie priėmė nutarimą skirti administracinę nuobaudą. Antra, tai faktinis nutarimo skirti administracinę nuobaudą vykdymas, kurį atlieka specialios įstatymais įgaliotos organizacijos. Ir viena, ir kita veikla sudaro bendrą nutarimo skirti administracinę nuobaudą vykdymo procesą, tačiau yra skirtingos jo stadijos [žr. 10, p. 560; 11, p. 185].

Su tuo galima sutikti, nes toks vykdymo veiklos skirstymas pastebimas ir Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekse. Pagal ATPK 304 straipsnio 4 dalį, nutarimą skirti administracinę nuobaudą nukreipia vykdyti jį priėmęs pareigūnas, o vykdo specialiai įgalioti organai (pareigūnai) įstatymų nustatyta tvarka. Sakykime, jeigu asmuo pats nesumoka baudos, nutarimas yra vykdomas remiantis ATPK 314 straipsniu. Pareigūnas, priėmęs nutarimą skirti baudą, nukreipia ją vykdyti pažeidėjo darbovietai arba Valstybinio socialinio draudimo teritoriniam skyriui, arba mokymosi įstaigai, arba teismo antstoliui. Nutarimą konfiskuoti daiktą ir pajamas vykdo institucijos ir pareigūnai, išvardyti ATPK 320 straipsnyje. Tai gali būti teismo antstoliai, įgalioti Aplinkos ministerijos pareigūnai, muitinių pareigūnai ir kt.

Detalizuojant vykdymą, kaip atskirą savarankišką administracinių teisės pažeidimų bylų teisenos stadiją, būtina apibrėžti jo pradžią, t. y. momentą, nuo kurio pareigūnas, priėmęs nutarimą skirti administracinę nuobaudą, privalo imtis veiksmų, reikalingų šiam nutarimui vykdyti. ATPK 304 straipsnio 1 dalyje teigiama, kad nutarimas skirti administracinę nuobaudą turi būti vykdomas nuo jo priėmimo momento, jeigu kitaip nenustato šis kodeksas ir

kiti Lietuvos Respublikos įstatymai. Šio straipsnio antroje dalyje nustatyta, kad apskundus nutarimą skirti administracinę nuobaudą, toks nutarimas turi būti vykdomas po to, kai skundas nepatenkinamas, išskyrus nutarimus skirti įspėjimą ir administracinį areštą, taip pat tuos atvejus, kai administracinio teisės pažeidimo vietoje skiriama ir paimama bauda. Nors ATPK 303 straipsnyje yra įteisintas nutarimo skirti administracinę nuobaudą būtinumas, tačiau nėra tiksliai apibrėžta, nuo kada jį privaloma vykdyti.

Nors, remiantis ATPK 304 straipsnio 4 dalimi, nutarimas turi būti vykdomas nuo jo priėmimo momento, tačiau institucija (pareigūnas), ėmęsis vykdyti nutarimą skirti administracinę nuobaudą, privalės inicijuoti jo vykdymo sustabdymą, jei nutarimas bus apskųstas. Panaikinus nutarimą skirti administracinę nuobaudą, iki skundo atlikti vykdymo veiksmai praranda bet kokią prasmę.

Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekse, mūsų nuomone, turėtų būti reglamentuota nutarimo skirti administracinę nuobaudą įsiteisėjimo tvarka. Kai kurie autoriai vartoja terminą *įsiteisėjimas*. P. Petkevičiaus nuomone, „nutarimai administracinių teisės pažeidimų bylose paprastai vykdomi po to, kai jie įsiteisėja“ [7, p. 113]. Taisyklė, kad nutarimas skirti administracinę nuobaudą turi būti vykdomas nuo įsiteisėjimo momento yra įtvirtinta kai kurių kitų valstybių, kuriose veikia analogiškas administracinės atsakomybės modelis, teisės aktuose. Sakykime, Rusijos Federacijos administracinių teisės pažeidimų kodekso 31.1 straipsnyje numatyta, kad „nutarimas administracinio teisės pažeidimo byloje įsiteisėja: 1) pasibaigus nutarimo administracinio teisės pažeidimo byloje apskundimo terminui, kai minėtas nutarimas nebuvo apskųstas; 2) pasibaigus sprendimo, priimto pagal skundą dėl nutarimo administracinio teisės pažeidimo byloje, apskundimo terminui, išskyrus tuos atvejus, kai sprendimu panaikinamas nutarimas; 3) nuo neskundžiamo sprendimo pagal skundą dėl nutarimo administracinio teisės pažeidimo byloje priėmimo momento, išskyrus atvejus, kai sprendimu panaikinamas priimtas nutarimas“ [12, p. 245]. Analogiška nutarimo skirti administracinę nuobaudą įsiteisėjimo tvarka galėtų būti nustatyta ir Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekse, atitinkamai pakeitus šio kodekso 304 straipsnio 1 ir 2 dalį. Tokie Administracinių teisės pažeidimų kodekso pakeitimai palengvintų atskirų administracinių nuobaudų rūšių vykdymą.

Kita problema – tai nutarimų skirti administracines nuobaudas vykdymo senatis. Ši problema atsiranda todėl, kad aiškiai apibrėžta tik nutarimų skirti administracinį areštą vykdymo senatis, kuri trunka vienerius metus (ATPK 308 str. 2 d.). Nėra senaties taikymo sunkumų ir vykdant nutarimus skirti įspėjimą, nes ATPK 311 straipsnio 1 dalis numato, jog nutarimas skirti įspėjimą vykdomas, kai jis paskelbiamas, baigus nagrinėti bylą. Todėl šios kategorijos administracinių teisės pažeidimų bylose nutarimo vykdymas sutampa su nutarimo priėmimu byloje. Kitų administracinių nuobaudų vykdymo senatis Administracinių teisės pažeidimų kodekse nėra apibrėžta. Tai yra aiški įstatymo spraga.

ATPK 308 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad negali būti vykdomas nutarimas skirti administracinę nuobaudą, jeigu jis nebuvo perduotas vykdyti per tris mėnesius nuo priėmimo dienos. Nutarimo skirti administracinę nuobaudą perdavimo vykdyti terminas prasideda kitą dieną po jo priėmimo dienos. Į šį terminą neįskaičiuojamas laikas, kai nutarimo vykdymas yra sustabdomas dėl atidėjimo (ATPK 306 str.) arba dėl skundo (ATPK 295 str.). Kaip jau minėjome, nutarimo skirti administracinę nuobaudą vykdymo procese išskiriamos dvi stadijos: nutarimo nukreipimas vykdyti ir vykdymas. Administracinių teisės pažeidimų kodeksas nustato tik nukreipimo vykdyti terminą. Remiantis ATPK 308 straipsnio 1 dalimi, nutarimas skirti administracinę nuobaudą gali būti nukreiptas vykdyti per tris mėnesius. Vėliau pradėti vykdymo proceso negalima. Tačiau nukreipus vykdyti nutarimą skirti administracinę nuobaudą per tris mėnesius, jo vykdymas, pagal šandien galiojantį Administracinių teisės pažeidimų kodeksą, gali tęstis neapibrėžtą laiką, t. y. laiku nukreipto nutarimo skirti administracinę nuobaudą realus įvykdymas nėra ribojamas kokiu nors terminu.

Tokią padėtį pabandė iš dalies taisyti Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas, kuris, formuodamas vienodą administracinių teismų praktiką, konsultacijoje nurodė, kad nuta-

rimas skirti baudą perduotas vykdyti nepažeidžiant ATPK 308 straipsnio 1 dalyje numatyto termino ir turi būti vykdomas vadovaujantis ATPK 312–316 straipsniais, reglamentuojančiais nutarimų skirti baudą vykdymo procesą. Tačiau administracinė atsakomybėn patraukto asmens teisinė padėtis negali būti blogesnė už padėtį asmens, kuriam buvo paskelbtas apkaltinamasis nuosprendis baudžiamojoje byloje. Baudžiamojo kodekso 96 straipsnio 1 dalis numato, kad apkaltinamasis nuosprendis nevykdomas, jeigu jis nebuvo įvykdytas per dvejus metus, kai paskirta bausmė už baudžiamąjį nusižengimą. Baudžiamojo kodekso 96 straipsnio 3 dalis numato, kad jeigu nuteistasis po nuosprendžio įsiteisėjimo vengia atlikti bausmę, senaties eiga sustoja. Todėl Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas siūlo analogiškų taisyklių laikytis ir vykdant nutarimą dėl administracinės nuobaudos paskyrimo [žr. 13].

Tačiau ar tokia Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo pozicija užpildyti įstatymo spragas yra pagrįsta? Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas 1998 m. rugsėjo 24 d. nutarime yra konstatavęs, kad „spragų įstatymuose pašalinimas yra įstatymo leidėjo prerogatyva“ [14]. Remiantis valdžių padalijimo principu, šia Konstitucinio Teismo išvada abejoti nėra pagrindo. Nors tokią Konstitucinio Teismo poziciją kritikavo prof. V. Mikelėnas, tačiau ir jis yra teigęs, kad „analogijos galimybė pripažįstama tik privatinėje teisėje. Viešoji teisė būdo užpildyti spragą taikant analogiją netoleruoja“ [15, p. 160]. Baudžiamosios teisės mokslas irgi neigia galimybę taikyti įstatymų analogiją baudžiamojoje ir administracinėje teisėje [žr. 16, p. 106].

Taigi šią Administracinių teisės pažeidimų kodekso spragą gali pašalinti tik įstatymų leidėjas, todėl ATPK 308 straipsnis turėtų būti pakeistas. Atsižvelgdami į tai, kad baudžiamieji nusižengimai savo prigimtimi labai artimi administraciniams teisės pažeidimams, manome, kad Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 96 straipsnyje [17] nustatytos nuosprendžio vykdymo bendrosios senaties skaičiavimo taisyklės gali būti įteisintos ir Administracinių teisės pažeidimų kodekse. Tačiau, nustatant nutarimo skirti administracinę nuobaudą vykdymo senaties terminą, būtina atsižvelgti ne tik į administracinės ir baudžiamosios atsakomybės panašumus, bet ir į skirtumus. Vienas iš administracinės atsakomybės bruožų yra tai, kad ji yra švelnesnė negu baudžiamoji atsakomybė [žr. 18, p. 19]. Be to, asmeniui, traukiamam administracinėn atsakomybėn, skiriamos įstatymų numatytos administracinės nuobaudos, kurios yra specifinio pobūdžio ir švelnesnės už kriminalines bausmes [19, p. 13]. Atsižvelgiant į šiuos administracinės atsakomybės ypatumus, jos taikymo operatyvumą, optimalus nutarimo skirti administracinę nuobaudą vykdymo terminas būtų vieneri metai. Nustačius nutarimo skirti administracinę nuobaudą vykdymo senaties terminą, turėtų būti sutrumpintas ir nutarimo nukreipimo vykdyti terminas. Jis, mūsų nuomone, turėtų būti ne ilgesnis kaip trys dienos, o šio termino pažeidimas neturėtų būti pagrindas nutraukti vykdymą.

2. Nutarimo atimti specialiąją teisę vykdymas: praktinio taikymo analizė

Suteiktos asmeniui specialiosios teisės atėmimas dažniausiai yra taikomas už nusižengimus, numatytus Administracinių teisės pažeidimų kodekso dešimtajame skyriuje *Administraciniai teisės pažeidimai transporte, kelių ūkio bei ryšių srityje*. Kauno miesto Vyriausiojo policijos komisariato Eismo priežiūros tarnybos pareigūnai teisės vairuoti transporto priemones atėmimą 1999 metais skyrė 1156 asmenims, 2000 metais – 1253 asmenims, 2001 metais – 1343 asmenims, 2002 metais – 1308 asmenims, per 2003 metų vienuolika mėnesių – 1322 asmenims.

Didžiausia tokių nutarimų vykdymo problema yra specialiosios teisės atėmimo terminų skaičiavimas. Vykdamas specialiosios teisės atėmimo nutarimą, labai svarbu tiksliai ir aiškiai nustatyti, nuo kada asmuo laikomas netekęs specialiosios teisės ir kada jis ją vėl įgyja. Tai svarbu padaryti ne tik vykdymo procese (tik iš asmens, netekusio specialiosios teisės, gali būti paimamas šią teisę patvirtinantis dokumentas; pasibaigus paskirtam specialiosios teisės

atėmimo terminui, paimti dokumentai gražinami), bet ir sprendžiant atsakomybės už tam tikrų administracinių teisės pažeidimų padarymą klausimus (pvz., už transporto priemonės vairavimą, kai vairuojančiam asmeniui tokia teisė atimta (ATPK 128 str. 2 d.).

Nutarimo atimti specialiąją teisę terminų skaičiavimą reglamentuoja ATPK 330 straipsnis. Tačiau šio straipsnio pirmoji dalis, kuri nustato, nuo kada asmuo laikomas netekęs specialiosios teisės, yra suformuluota labai neaiškiai. Joje nurodyta, kad transporto priemonių, laivų vairuotojai, orlaivio įgulos nariai, skrydžių vadovai, asmenys, pažeidę medžioklės ar žvejybos taisykles, asmenys, atliekantys orlaivių techninę priežiūrą, asmenys, apsvaigę nuo alkoholinių gėrimų, narkotinių ar psichotropinių medžiagų, laikomi netekę specialiosios teisės nuo nutarimo atimti šią teisę priėmimo dienos. Jei aiškintume šią normą lingvistiškai, būtų neaišku, ar visi joje išvardyti asmenys netenka specialiosios teisės nuo nutarimo atimti šią teisę priėmimo dienos, ar šios teisės netenka tik tie asmenys, kurie padarė nusižengimus, apsvaigę nuo alkoholinių gėrimų, narkotinių ar psichotropinių medžiagų. Be to, specialiosios teisės atėmimo terminų skaičiavimas yra nustatytas ir kituose teisės aktuose. Pavyzdžiui, Kelių eismo taisyklių Administracinių teisės pažeidimų bylų tvarkymo ir teisės aktų taikymo instrukcijos, patvirtintos Policijos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos generalinio komisaro 1999 m. kovo 26 d. įsakymu Nr. 99, 61 punkte nurodyta, kad „vairuotojai laikomi netekę teisės vairuoti transporto priemones (priemonę) nuo nutarimo atimti šią teisę priėmimo momento, o apskundus nutarimą įstatymų nustatyta tvarka – nuo skundo nepatenkinimo dienos“ [20].

Analizuojant šias minėtuose teisės aktuose įtvirtintas teisės normas dėl nutarimo atimti specialiąją teisę vykdymo terminų skaičiavimo, pastebima akivaizdžių prieštaravimų. Be to, Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas savo konsultacijoje jau yra išaiškinęs, jog „sutinkamai su ATPK 295 straipsniu skundo nustatytu laiku padavimas sustabdo nutarimo skirti administracinę nuobaudą vykdymą iki skundo išnagrinėjimo, todėl termino atimti specialiąją teisę skaičiavimas nutarimo apskundimo atveju taip pat turi būti sustabdomas iki skundo išnagrinėjimo. Išimtį iš šios taisyklės sudaro vykdymo terminų skaičiavimas ATPK 330 straipsnio 1 dalyje numatytu atveju, t. y. kai šiame straipsnyje nurodyti asmenys padarė pažeidimus, būdami apsvaigę nuo alkoholinių gėrimų, narkotinių ar psichotropinių medžiagų. Todėl darytina išvada, kad tokie asmenys laikomi netekę specialiosios teisės nuo nutarimo atimti šią teisę priėmimo dienos nepriklausomai nuo to, ar apskundė šį nutarimą“ [21, p. 257].

Vis dėlto reikia pastebėti, kad Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktika šiuo klausimu nėra nuosekli. Administraciniame byloje Nr. I²-12/2002, kurioje buvo tiriamas, ar minėtos Kelių eismo taisyklių Administracinių teisės pažeidimų bylų tvarkymo ir teisės aktų taikymo instrukcijos 61 punktas atitinka ATPK 330 straipsnio 1 dalį, Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas nusprendė, kad šios instrukcijos 61 punktas neprieštarauja ATPK 330 straipsnio 1 daliai [21, p. 66–71].

Vis dėlto tais atvejais, kai administracinis teisės pažeidimas nesusijęs su apsvaigimu nuo alkoholinių gėrimų, narkotinių ar psichotropinių medžiagų, specialiosios teisės terminų skaičiavimas nėra reglamentuotas.

Problemų, skaičiuojant specialiosios teisės atėmimo terminus, kelia ir administracinių teisės pažeidimų bylų teisenos užtikrinimo priemonių taikymas. ATPK 269 straipsnio 4 dalis nustato, jog padarius pažeidimą, už kurį gali būti skiriamas teisės vairuoti transporto priemonę atėmimas, iš vairuotojo paimamas vairuotojo pažymėjimas iki tol, kol bus byloje priimtas nutarimas. Jeigu yra priimamas nutarimas atimti teisę vairuoti transporto priemones, vairuotojo pažymėjimas yra negražinamas, o laikinojo leidimo galiojimas pratęsiamas iki termino skundai paduoti baigties arba iki sprendimo dėl skundo priėmimo.

Ar terminas, kai asmeniui yra išduotas laikinas leidimas vairuoti transporto priemonę, turi ar neturi būti įskaitomas į specialiosios teisės atėmimo terminą? Atsakymas į šį klausimą nėra paprastas. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas 2001 m. spalio 2 d. nutarime yra pareiškęs nuomonę, kad „išdavimas laikino leidimo vairuoti transporto priemonę reiškia įgytos teisės suvaržymą“ [22]. Todėl, jei į specialiosios teisės atėmimo laiką neįskaičiuoja-

mas terminas, kai asmuo naudojasi laikinu leidimu vairuoti transporto priemonę, yra pažeidžiamos jo teisės, nes tokiam asmeniui yra taikomi specialiosios teisės apribojimai dar nepaskyrus administracinės nuobaudos ar sustabdžius nutarimo atimti specialiąją teisę vykdymą.

Dėl šių argumentų, mūsų nuomone, ATPK 330 straipsnio 1 dalis turėtų būti pakeista taip: „Transporto priemonių, laivų vairuotojai, orlaivio įgulos nariai, skrydžių vadovai ir asmenys, pažeidę medžioklės ir žvejybos taisykles bei atliekantys orlaivių techninę priežiūrą, laikomi netekę specialiosios teisės nuo nutarimo atimti šią teisę įsiteisėjimo dienos.“

Abejonių kyla ir dėl ATPK 329 straipsnio, kuriuo suteikta teisė institucijai (pareigūnui), priėmusiai (-iam) nutarimą atimti specialiąją teisę, sutrumpinti nurodytos teisės atėmimo terminą. Neaišku, dėl ko įstatymo leidėjas nustatė, kad specialiosios teisės atėmimo termino sutrumpinimo klausimas gali būti sprendžiamas tik remiantis visuomeninės organizacijos ar darbdavio tarpininkavimu. Tai reiškia, jog nedirbančio ir nepriklausančio jokiai visuomeninei organizacijai asmens padėtis šiuo požiūriu yra blogesnė, nes nėra kam dėl jo tarpininkauti. Todėl akivaizdu, kad tokios darbuotojų ir visuomeninių organizacijų narių privilegijos turėtų būti panaikintos.

3. Nutarimo skirti baudą vykdymas

Bauda yra dažniausiai taikoma administracinė nuobauda. Ji yra numatyta visose Administracinių teisės pažeidimų bylų kodekso ypatingosios dalies normų sankcijose. Apylinčių teismai, nagrinėdami administracinių teisės pažeidimų bylas, 1997 metais baudą skyrė 17 744 asmenims, 1998 metais – 21 276 asmenims, 1999 metais – 27 312 asmenų, 2000 metais – 21 797 asmenims, 2001 metais – 26 717 asmenų, 2002 metais – 28 524 asmenims.

Pagal Kauno miesto Vyriausiojo policijos komisariato Eismo priežiūros tarnybos pareigūnų nutarimus, kuriais už Kelių eismo taisyklių pažeidimus pažeidėjams buvo paskirtos baudos, 1999 metais buvo išieškota 68,5 proc. paskirtų baudų, 2000 metais – 63,9 proc., 2001 – 77,1 proc., 2002 metais – 65,9 proc., per 2003 metų vienuolika mėnesių – 52,71 proc. baudų. Tai rodo, kad baudų išieškojimo veiksmingumas nėra didelis. Todėl šios srities teisinio reglamentavimo tobulinimas yra ypač aktualus.

Pagal ATPK 313 straipsnio 1 dalį, baudą pažeidėjas turi sumokėti ne vėliau kaip per penkiolika dienų nuo nutarimo skirti baudą įteikimo jam dienos, o apskundus tokį nutarimą – ne vėliau kaip per penkiolika dienų nuo pranešimo apie skundo nepatenkinimą dienos. Taikant šią normą praktikoje, kyla problema dėl to, kad nors įstatymas nustato terminą, per kurį pažeidėjas turi sumokėti baudą, nėra mechanizmo, leidžiančio nustatyti, ar pažeidėjas įvykdė šią pareigą. Paskirtą baudą už administracinį teisės pažeidimą pažeidėjas sumoka taupomajame banke ar kitame banke, išskyrus baudą, kuri paimama teisės pažeidimo vietoje, jeigu kitaip nenustato Lietuvos Respublikos įstatymai (ATPK 313 str. 3 d.). Baudą paskyręs asmuo negauna pažeidėjo sumokėtų pinigų, kadangi administracinės baudos išieškomos valstybės naudai. Teisinio reglamentavimo, įpareigojančio pranešti apie įplaukas, patvirtinančias administracinės baudos sumokėjimą, nėra. Nėra ir techninių galimybių, leidžiančių operatyviai keisti informacija tarp Valstybinės mokesčių inspekcijos, administruojančios įplaukas į valstybės išdą, ir administracines nuobaudas skiriančių subjektų. Neturėdamas informacijos apie tai, ar pažeidėjas sumokėjo paskirtą baudą, ją paskyrusiam subjektui sunku nuspręsti, ar galima pradėti priverstinio baudos išieškojimo procedūrą.

Priverstinio baudos išieškojimo procedūra sukelia sunkias teisines pasekmes. Nepagrįstai nusiuntus nutarimą dėl baudos išieškojimo į pažeidėjo darbovietę, bauda gali būti sumokėta antrą kartą. Dar sunkesnės pasekmės kyla tada, kai nutarimas dėl baudos išieškojimo pateikiamas priverstinai vykdyti antstoliui. Tokiu atveju išieškotojas (Valstybinė mokesčių inspekcija), pateikdamas antstoliui nutarimą dėl baudos išieškojimo, turėtų sumokėti antstoliui Sprendimų vykdymo instrukcijoje [28] nustatytą tam tikro dydžio vykdomosios bylos administravimo mokesį, o antstoliui pradėjus priverstinio vykdymo veiksmus iš pažeid-

dėjo (vykdomojoje byloje – skolininko) išieškomas atlyginimas už vykdomojo dokumento įvykdymą. Net ir paaiškėjus klaidai ir išieškotojui paprašius grąžinti vykdomąjį dokumentą, išieškotojas privalėtų sumokėti visas vykdymo išlaidas, nuo kurių jis buvo atleistas ar kurių mokėjimas išieškotojui buvo atidėtas [28, p. 47].

Informacija apie paskirtos administracinės baudos sumokėjimą svarbi dar ir dėl kitos priežasties. Pagal ATPK 308 straipsnio 1 dalį, negali būti vykdomas nutarimas skirti administracinę nuobaudą, jeigu jis nebuvo perduotas vykdyti per tris mėnesius nuo priėmimo dienos. Manoma, kad nutarimas skirti administracinę baudą perduotas vykdyti tada, kai jis pateikiamas priverstiniam baudos išieškojimui. Pagal ATPK 314 straipsnį, jeigu pažeidėjas nesumoka baudos per šio kodekso 313 straipsnyje nustatytą terminą, nutarimą skirti baudą priėmusi institucija (pareigūnas), vadovaudamasi (-sis) Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso nustatytais taisyklėmis, siunčia šį nutarimą pažeidėjo darbovietai, Valstybinio socialinio draudimo valdybos teritoriniam skyriui arba mokymo įstaigai išskaityti baudos sumą priverstinai iš pažeidėjo darbo užmokesčio ar kitokio uždarbio, pensijos ar stipendijos.

Jeigu asmuo, kuriam paskirta bauda, nedirba arba jeigu baudos išieškoti iš pažeidėjo darbo užmokesčio ar kitokio uždarbio, pensijos ar stipendijos negalima dėl kitų priežasčių, baudą pagal organo (pareigūno) nutarimą skirti baudą išieško teismo antstolis – jis nukreipia išieškojimą į pažeidėjo asmeninį turtą ar į jo dalį bendrojoje nuosavybėje pagal Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso nustatytas taisykles. Jeigu nepilnametis neturi savo turto ar jo dalies bendrojoje nuosavybėje, bauda išieškoma iš jo tėvų ar globėjų.

Taigi pagal galiojantį teisinį reguliavimą, galima išskirti dvi rūšis subjektų, vykdančių priverstinį baudos išieškojimą:

- asmenis, iš kurių pažeidėjas gauna pajamas (darbdavius, valstybės skiriamas išmokas išmokančius asmenis ir pan.);
- antstolius.

Nutarimas dėl administracinės baudos išieškojimo gali būti pateikiamas vykdyti antstoliui tik tuo atveju, jeigu asmuo, kuriam paskirta bauda, nedirba arba jeigu baudos negalima išieškoti iš pažeidėjo gaunamų pajamų. Todėl baudą paskyręs asmuo nutarimą dėl baudos išieškojimo pirmiausia turi nusiųsti vykdyti asmeniui, iš kurio pažeidėjas gauna pajamas. Jeigu asmeniui, iš kurio skolininkas gauna pajamas, gavus nutarimą dėl baudos išieškojimo, skolininkas tų pajamų nebegauna (atleidžiamas iš darbo, nutraukiamas pašalpos, stipendijos mokėjimas ir pan.) arba baudos negalima išieškoti dėl kitokių priežasčių (pvz., vykdomas CPK 754 str. nustatytas pirmesnės eilės išieškojimas), nutarimas dėl baudos išieškojimo turi būti grąžinamas nutarimą atsiuntusiam asmeniui. Tada nutarimo dėl baudos išieškojimo pateikimo antstoliui dėl priverstinio vykdymo procesas gali užsitęsti ir gali būti praleistas nustatytas trijų mėnesių nutarimo pateikimo vykdyti terminas. Šis terminas yra naikinamasis, todėl negali būti atnaujintas. Dėl šios priežasties paskirtoji bauda gali likti neišieškota ir administracinė nuobauda nepasieks tikslo.

Mūsų nuomone, šalinant nurodytas problemas, pažeidėjui turėtų būti nustatyta pareiga pranešti administracinę baudą paskyrusiam asmeniui apie baudos sumokėjimą. Jeigu apie baudos sumokėjimą nepranešama, pažeidėjui turėtų tekti su baudos priverstinio vykdymo procedūra susijusios neigiamos pasekmės.

Sprendžiant su nutarimo dėl baudos išieškojimo pateikimo vykdyti senatimi susijusią problemą yra svarbūs keli aspektai. Įstatymų leidėjas, nustatydamas administracinės baudos išieškojimo pateikimo priverstiniam vykdymui eiliškumą, iš esmės palengvino nubaustojto asmens padėtį.

Kaip minėta, pirmiausia nutarimas dėl baudos išieškojimo nukreipiamas išieškoti iš pažeidėjo darbo užmokesčio ar kitokio uždarbio, pensijos ar stipendijos. Vykdamas tokį išieškojimą, išskaitų iš pažeidėjo darbo užmokesčio ar kitokių pajamų maksimalus dydis yra nustatytas CPK 736 straipsnyje ir saugo pažeidėjo bei jo šeimos narių materialinius interesus. Tokiu atveju išieškojimas gali užtrukti, tačiau, išieškojus baudą, būtų pasiekti administracinei nuobaudai keliami tikslai. Perdavus nutarimą dėl baudos išieškojimo vykdyti antstoliui, išieš-

kojimas gali būti nukreipiamas į skolininko (pažeidėjo) turtą. Vykdyimo procese skolininkas negali nustatyti palankiausių jo turto pardavimo sąlygų. Be to, pats CPK vykdymo proceso teisinis reglamentavimas nustato, kad tam tikrais atvejais skolininko turtas gali būti realizuotas už 60 procentų jo vertės (CPK 722 str. 1 d.). Turto pardavimas priverstine tvarka jo savininkui visada materialiai nuostolingas. Todėl pažeidėjas patiria materialinius nuostolius ne tik sumokėdamas baudą, bet ir parduodamas savo turtą mažesne nei rinkos verte.

Skolininko turtu, be jo paties, paprastai naudojasi ir jo šeimos nariai, kurie nukenčia, jei paimamas turtas. Be tiesioginių materialinių nuostolių, priverstinio turto pardavimo metu kyla ir moralinių problemų. Antstolio apsilankymas namuose, viešos turto varžytynės, skelbiamos spaudoje, kelia moralinių išgyvenimų ne tik skolininkui, bet ir jo šeimos nariams. Dėl nurodytų priežasčių priverstinis baudos išieškojimas per antstolį sukelia neigiamų pasekmių, kurių nesiekama skiriant pažeidėjui administracinę baudą.

Todėl įstatymų leidėjo nustatytas nutarimo dėl baudos išieškojimo pateikimo priverstiniam vykdymui eiliškumas yra logiškas ir teisingas. Tačiau turi būti nustatytas skirtingas pateikimo priverstiniam vykdymui termino pradžios momentas. Jeigu nutarimą skirti baudą priėmusi (-ęs) institucija (pareigūnas) nusiunčia šį nutarimą pažeidėjo darbovietai, Valstybinio socialinio draudimo valdybos teritoriniam skyriui arba mokymo įstaigai priverstinai išskaityti baudos sumą iš pažeidėjo darbo užmokesčio ar kitokio uždarbio, pensijos ar stipendijos ir paaiškėja, kad šia tvarka išieškoti baudos negalima, nutarimo pateikimo priverstiniam vykdymui antstoliui terminas turėtų būti pradėdamas skaičiuoti nuo to momento, kai paaiškėjo apie negalimą išieškoti baudą iš pažeidėjo gaunamų pajamų.

Reikia paminėti, kad administracinės baudos išieškojimo, kai nutarimą skirti baudą priėmusi (-ęs) institucija (pareigūnas) siunčia šį nutarimą pažeidėjo darbovietai, Valstybinio socialinio draudimo valdybos teritoriniam skyriui arba mokymo įstaigai išskaityti baudos sumą priverstinai iš pažeidėjo darbo užmokesčio ar kitokio uždarbio, pensijos ar stipendijos, teisinis reglamentavimas turi spragų. Nutarimą dėl baudos išieškojimo priėmusi (-ęs) institucija (pareigūnas) turi nusiųsti nutarimą vykdyti į pažeidėjo darbovietę. Tačiau, kaip minėta, išieškota bauda pervedama į valstybės išdą. Valstybinė mokesčių inspekcija, administruojanti įmokas į valstybės išdą, nėra informuojama apie baudos paskyrimą, nutarimo siuntimą priverstiniam išieškojimui, ir ji baudos išieškojimo nekontroliuoja. Pagal ATPK 309 straipsnio 2 dalį, nutarimo skirti administracinę nuobaudą vykdymo kontrolė skiriama nutarimą priėmusiai (-iam) institucijai (pareigūnui), todėl baudos išieškojimo procesą turi kontroliuoti baudą paskyrusi (-ęs) institucija (pareigūnas). Negaudamas informacijos apie įplaukas į valstybės išdą, toks pareigūnas gali vadovautis tik išieškojimą vykdžiusio asmens žyma apie įvykdymą (ATPK 316 str.). Jeigu žyma apie baudos išieškojimą yra klaidinga, bauda gali likti neišieškota. Taip yra sudaromos prielaidos piktnaudžiavimui. Jeigu pažeidėjo darbdavys yra jis pats ar jo šeimos nariai, piktnaudžiaujant gali būti gražintas nutarimas dėl baudos išieškojimo su fiktyvia žyma apie išieškojimą. Tokį piktnaudžiavimą galima nustatyti tik atlikus detalų patikrinimą. Todėl, mūsų nuomone, turėtų būti nustatyta Valstybinės mokesčių inspekcijos pareiga pranešti baudą paskyrusiam subjektui apie realų baudos išieškojimą. Baudų išieškojimo veiksmingumą padidintų kompiuterizuota apskaitos sistema, jungianti administracines baudas skiriančius subjektus ir Valstybinę mokesčių inspekciją, leidžianti kontroliuoti realų baudų išieškojimą.

Priverstinį baudos išieškojimą reglamentuojančiame ATPK 314 straipsnyje yra numatyta galimybė baudą pakeisti nemokamais viešaisiais darbais arba areštu. Analizuojant šią nutarimų skirti baudą vykdymo proceso dalį, išskirtinos dvi grupės problemų. Visų pirma klausimas, ar Administracinių teisės pažeidimų kodekso nuostatos dėl baudos pakeitimo administraciniu areštu atitinka Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvenciją [23]. Kai kurie autoriai yra pareiškę nuomonę, kad „gali kilti problema dėl administracinės baudos keitimo administraciniu areštu teisėtumo Konvencijos 5 straipsnio požiūriu, kadangi Konvencijoje nenumatytas toks laisvės apribojimo pagrindas net ir tuo atveju, jei minėtą keitimą patvirtina teisminė instancija“ [24, p. 84]. Kita grupė problemų, kurias nagri-

nėsime detaliau, yra nutarimų skirti baudą pakeitimo nemokamais viešaisiais darbais arba administraciniu areštu teisinio reglamentavimo netobulumas.

ATPK 314 straipsnyje įteisinta galimybė nesumokėtą baudą pakeisti nemokamais viešaisiais darbais arba administraciniu areštu. Šio straipsnio 4 dalyje nurodyta, kad jeigu nėra turto, į kurį gali būti nukreiptas baudos išieškojimas, tai, pažeidėjui sutikus, bauda gali būti pakeista nemokamais ne ilgesnės kaip 400 valandų trukmės viešaisiais darbais (viena nemokamų darbų valanda prilygsta dešimt litų baudai). Jeigu asmuo yra nedarbingas arba jis nesutinka pakeisti baudą viešaisiais darbais, tada bauda gali būti pakeista ne ilgesniu kaip trisdešimties parų administraciniu areštu (viena arešto para prilygsta dvidešimt litų baudai). ATPK 314 straipsnio 5 dalyje nustatyta, jog nemokami viešieji darbai apylinkės teismo nutarimu gali būti pakeisti iki 30 parų administraciniu areštu, jeigu pažeidėjas piktybiškai vengia atlikti nemokamus viešuosius darbus arba sumokėti baudą [žr. 25, p. 310]. Asmeniui, piktybiškai vengiančiam atlikti nemokamus viešuosius darbus, remiantis ATPK 334 straipsniu, viešieji darbai pakeičiami administraciniu areštu (skaičiuojama viena arešto diena už tris nemokamų viešųjų darbų valandas).

ATPK 314 straipsnio 4 ir 5 dalis reglamentuoja identiškus atvejus. Tačiau tam tikrais atvejais asmens teisinė padėtis ir administracinio arešto laikas priklauso nuo to, ar asmeniui bauda administraciniu areštu yra keičiama remiantis ATPK 314 straipsnio 4, ar 5 dalimi. Tai pabandytume iliustruoti pavyzdžiu. Sakykime, dviem asmenims buvo paskirtos administracinės 600 Lt baudos. Abu jie neturi turto, į kurį gali būti nukreiptas išieškojimas. Sprendžiant baudos pakeitimo klausimą, vienas iš jų nesutinka, kad bauda būtų pakeista viešaisiais darbais. Jam, remiantis ATPK 314 straipsnio 4 dalimi, bauda turi būti pakeista trisdešimties parų administraciniu areštu ($600 : 20 = 30$). Antrasis asmuo sutinka, kad bauda būtų pakeista nemokamais viešaisiais darbais. Pagal ATPK 314 straipsnio 4 dalį, bauda pakeičiama nemokamais šešiasdešimties valandų trukmės viešaisiais darbais ($600 : 10 = 60$), tačiau jis piktybiškai vengia atlikti nemokamus viešuosius darbus. Tada jam, remiantis ATPK 314 straipsnio 5 dalimi ir 334 straipsniu, 60 valandų trukmės viešieji darbai gali būti pakeisti dvidešimties parų administraciniu areštu ($60 : 3 = 20$). Nors abiem atvejais faktai yra vienodi, tačiau jų teisinis įvertinimas yra skirtingas. Taip yra pažeidžiamas visų asmenų vienodo įstatymų laikymosi principas, įteisintas Konstitucijos 29 straipsnio 1 dalyje [26]. Šio principo turi būti laikomasi ne tik taikant, bet ir leidžiant įstatymus. Todėl įstatymų leidėjas privalėtų pakeisti ATPK 314 straipsnio 4 ir 5 dalį, kad būtų užtikrintas konstitucinis lygiateisiškumo principas.

Be to, Administracinių teisės pažeidimų kodekse nėra numatyti terminai, per kuriuos būtų privaloma kreiptis į apylinkės teismą dėl baudos pakeitimo viešaisiais darbais arba administraciniu areštu bei viešųjų darbų pakeitimo administraciniu areštu šio kodekso 314 straipsnio 4 ir 5 dalyje numatytais atvejais. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas, formuodamas įstatymų taikymo praktiką, nurodo taikyti pagal analogiją trijų mėnesių terminą, numatytą ATPK 308 straipsnio 1 dalyje [žr. 16, p. 252; 27]. Tačiau, kaip jau minėjome, šią įstatymo spragą turėtų užpildyti tik įstatymų leidėjas.

Taip pat Administracinių teisės pažeidimų kodekse turėtų būti įteisinta, kaip apylinkės teismas turėtų elgtis tais atvejais, kai asmuo, kuriam paskirta bauda pakeista nemokamais viešaisiais darbais arba administraciniu areštu, po tokio nutarimo priėmimo baudą sumoka.

Išvados

Administracinių nuobaudų vykdymas taip pat yra svarbi administracinės justicijos dalis, parodanti viso teisinio reguliavimo mechanizmo veiksmingumą ir galimybę paveikti žmonių elgesį. Dabar galiojantis administracinių nuobaudų vykdymo teisinis reglamentavimas turi šalintinų kolizijų ir spragų.

Detalizuojant vykdymą, kaip savarankišką administracinių teisės pažeidimų bylų teisėnos stadiją, būtina apibrėžti jo pradžią, t. y. momentą, nuo kurio pareigūnas, priėmęs nuta-

rimą skirti administracinę nuobaudą, privalo imtis šio nutarimo veiksmų vykdymo. Todėl Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekse turėtų būti reglamentuota nutarimo skirti administracinę nuobaudą įsiteisėjimo tvarka.

Įstatymiškai turi būti sureguliuotas administracinės nuobaudos vykdymo senaties terminas. Atsižvelgiant į administracinės atsakomybės ypatumus, jos taikymo operatyvumą, optimalus nutarimo skirti administracinę nuobaudą vykdymo terminas būtų vieneri metai. Nustačius nutarimo skirti administracinę nuobaudą vykdymo senaties terminą, turėtų būti sutrumpintas ir nutarimo nukreipimo vykdyti terminas. Jis turėtų būti ne ilgesnis kaip trys dienos, o šio termino pažeidimas neturėtų būti pagrindas nutraukti vykdymą.

Įstatyme būtina aiškiai nustatyti, nuo kada asmuo laikomas netekęs specialiosios teisės ir kada jis ją vėl įgyja.

Pažeidėjui turėtų būti nustatyta pareiga pranešti administracinę baudą paskyrusiam asmeniui apie baudos sumokėjimą. Jeigu apie baudos sumokėjimą nepranešama, pažeidėjui turėtų tekti su baudos priverstinio vykdymo procedūra susijusios neigiamos pasekmės.

Turi būti nustatytas skirtingas pateikimo priverstiniam vykdymui termino pradžios momentas. Jeigu nutarimą skirti baudą priėmusi (-ęs) institucija (pareigūnas) nusiunčia šį nutarimą pažeidėjo darbovietai, Valstybinio socialinio draudimo valdybos teritoriniam skyriui arba mokymo įstaigai priverstinai išskaityti baudos sumą iš pažeidėjo darbo užmokesčio ar kito kio uždarbio, pensijos ar stipendijos ir paaiškėja, kad šia tvarka išieškoti baudos negalima, nutarimo pateikimo priverstiniam vykdymui antstoliui terminas turėtų būti pradedamas skaičiuoti nuo to momento, kai paaiškėja, jog negalima išieškoti baudos iš pažeidėjo gaunamų pajamų.

LITERATŪRA

1. **Medelis A.** Kodėl neišieškomos piniginės baudos? // Sargyba. 1999 m. vasario 25 d.–kovo 3 d. Nr. 8(316).
2. <http://www.nplc.lt:8000/asis/>
3. **Xavier P.** Le pouvoir de sanction des autorites administratives independantes repond-il au exigences de la CEDH? // Revue du droit public. 2002. Nr. 6.
4. **Romeris M.** Konstitucinės ir teismo teisės pasieniuose. – Vilnius, 1994.
5. **Frier P.-L.** Precis de droit administratif. – Paris, 2001.
6. **Abramavičius A., Mikelėnas V.** Įmonių vadovų teisinė atsakomybė. – Vilnius, 1998.
7. **Petkevičius P.** Administracinių teisės pažeidimo bylų teisena. – Vilnius, 2003.
8. **Административное право.** Учебник / Ред. Козлова Ю. М., Попова Л. Л. – Москва: Юристъ, 2000.
9. **Lietuvos Respublikos** administracinių teisės pažeidimų kodeksas. – Vilnius, 2003.
10. **Бахрах Д. Н.** Административное право России. – Москва: НОРМА, 2001.
11. **Якимов А. Ю.** Статус субъекта административной юрисдикции и проблемы его реализации. – Москва, 1999.
12. **Кодекс** Российской Федерации об административных правонарушениях. – Москва, 2002.
13. **Lietuvos** Vyriausiojo Administracinio Teismo 2003 m. sausio 22 d. konsultacija Nr. 26.1–K // <http://lvat.lt/konslook.asp?id=40>.
14. **Lietuvos Respublikos** Konstitucinio Teismo 1998 m. rugsėjo 24 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 476 straipsnio trečios dalies atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ // Valstybės žinios. 1998 m. rugsėjo 30 d. Nr. 85, 2382.
15. **Mikelėnienė D., Mikelėnas V.** Teismo procesas: teisės aiškinimo ir taikymo aspektai. – Vilnius: Justitia, 1999.
16. **Baudžiamoji** teisė. Bendroji dalis. – Vilnius: Eugrimas, 1996.
17. **Lietuvos Respublikos** baudžiamasis kodeksas // Valstybės žinios. 2000 m. spalio 25 d. Nr. 89, 2741.
18. **Кузмичева Г. А., Калинина Л. А.** Административная ответственность. – Москва, 2000.

19. **Petkevičius P.** Administracinė atsakomybė. – Vilnius: Justitia, 1996.
20. **Kelių** eismo taisyklių administracinių teisės pažeidimo bylų tvarkymo ir teisės aktų taikymo instrukcija, patvirtinta Policijos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos generalinio komisaro 1999 m. kovo 26 d. įsakymu Nr. 99 // Valstybės žinios. 1999 m. gegužės 12 d. Nr. 41, 1310.
21. **Administracinių** teismų praktika. Nr. 3. – Vilnius, 2002.
22. **Lietuvos Respublikos** Konstitucinio Teismo 2001 m. spalio 1 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Administracinių teisės pažeidimų kodekso 269 straipsnio 4 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ // Valstybės žinios. 2001 m. spalio 5 d. Nr. 85, 2977.
23. **Europos** žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija // Valstybės žinios. 1995 m. gegužės 16 d. Nr. 40, 987.
24. **Jočienė D.** Administracinio sulaikymo problemos Lietuvoje // Teisės problemos. 1998. Nr. 3–4.
25. **Administracinių** teismų praktika. Nr. 2. – Vilnius, 2001.
26. **Lietuvos Respublikos** Konstitucija // Valstybės žinios. 1992 m. lapkričio 10 d. Nr. 31, 953.
27. **Lietuvos** Vyriausiojo Administracinio Teismo 2003 m. gegužės 22 d. konsultacija Nr. 02–04–08 // <http://lvat.lt/konslook.asp?id=45>.
28. **Sprendimų** vykdymo instrukcija // Valstybės žinios. 2003. Nr. 3.

Some Issues Related to the Enforcement of Administrative Sanctions

Dainius Raižys

Dr. Vigintas Višinskis

Law University of Lithuania

Keywords: administrative justice, civil procedure, execution procedure.

SUMMARY

In Lithuania every year about a million people face the administrative responsibility – that means that administrative sanctions are applied to every third resident. Statistically, district courts alone have heard about 45 927 administrative sanction cases during the year 2002. Such a substantial amount of administrative sanction cases obliges to look more narrowly into the existing legal regulation related to the application and enforcement of administrative sanctions, as well as to the judicial practice in this area.

Seeking to reach the objectives of administrative responsibility, the administrative sanction applied should be properly enforced. That's why the proper legal regulation of the enforcement of administrative sanctions is of paramount importance. Moreover, improper legal regulation in this area may result in the violation of rights and legal interest of third parties. Although the enforcement of administrative sanctions may be distinguished because of certain specific features in comparison with the execution of court decisions, in the legal literature of Lithuania not much of attention to this topic has been paid yet. This article aims to fill this gap dealing at least with some most problematic issues related to the enforcement of administrative sanctions.

The article consists of 3 sections. First section deals with the common issues of enforcement of administrative sanctions: describes the existing legal regulation, reveals some existing problems and proposes possible solutions. Second section deals with the peculiarities of enforcement of one of possible administrative sanctions - deprivation of special right. Third section deals with the peculiarities of execution of decision to fine a person.